

bil je. izvzemši le nepomenljivih malih zneskov, vse druge gotovine oropan in umetno zadušen. Ako se je pozneje takega utonjenca najdlo, ni bilo pri njem prav nobenih listin, po katerih bilo bi moč spoznati in soditi, od kod, kedo in kaj da je. Več takih nesrečnikov zgini-
nilo je pa pri „Strelcu“ tudi na drug skrivnostni način, o čemur čujemo pozneje.

Taka zlodejstva sta pa Plahtač in Beta njegova vsakokrat sama na skrivnem izvrševala; a s silo pa nista nikdar nobenega umorila.

Pa, „svaka sila do uremena“. Tudi Plahtaču in njegovi Beti pričela so se v mestu P. . i tla nekako tresti pod petami, kar sta, ker sta bila oprezna, prec zapazila. Nista se obotavljala; priropan in prisleparjen denar skupaj pospravita, a druge reči pa kar poprodasta, ter skleneta življenju v mestih za vselej dati slovó.

Preden sta se pa na deželo med proste kmetovalce podala, preskrbela sta si še ponarejenih ženitovanjskih pisem, da se moreta tako, kot poštena zakonska mož in žena — izkazati. Da bi se bila pa kedaj v resnici cerkveno poročila, jima pri brezbožnosti njihni še na misel prišlo ni.

Kakor priča in dokazuje kratek opis dosedanjega življenja Plahtačevega in njegove Bete, bila sta za kaj poštenega in krščanskega več popolno nesposobna. Moralčno popolno sprideni človek sposoben je pa tudi iz najsvetejših resnic in skrivnosti naše svete vere norčevati se ter njene vzvišene naprave po hinavsko drugim v slepilo, sebi samemu pa v — navidezno korist — zlorabiti.

Vsega tega posluževala sta se kaj pridno tudi Plahtač in njegova Beta ob svojem dohodu v Zalesje, kjer sta, kakor nam je uže znano, bila si pod bliščem navidezne popolnosti srca nespridenega, prebivalstva zaleškega in okolice hitro pridobila.

Nov občan zaleški.

Plahtač in Beta njegova bivala sta do sedaj med Zaleščani uže celih pet in pol leta. Prec, ko je bil Plahtač Lemovčevo hišo za 10 let v zakup vzel, šla sta oba v farovž k domačemu gospodu župniku se s ponarejenimi ženitovanjskimi spričevali predstaviti ter se, kot bila bi prava mož in žena, izkazati. Se vé, da so ja za taka tudi brez obotavljanja koj sprejeli in začasno med svoje dobre farne ovčice vpisali; bili so še zelo veseli, da bodo med svojimi poštenimi farani imeli v prihodnje dva taka „uzora“ krščanske popolnosti. Saj pa tudi drugače skoraj biti mogoče ni bilo, ker sta se kazala očitno na videz taka poštenjaka, do revežev po zgolj usmiljenje in dobrota.

Koga in kaj sta Plahtač in Beta njegova do sedaj v Zalesji za svoj namen uže pridobila, znano nam ie. Pijančevanje pognalo bilo je med tem časom v zaleško prebivalstvo uže globoko korenine — tako pri moških, kot tudi pri ženskah; mladina bila je razvajena, trmasta, sladkosneda in zapravljava. Sreča in blagoslov božji sta iz Zalesja vedno bolj ginila; nasprotno se pa šiba pravice božje — oglašati pričela. Vsaka nezgoda, ki je

Zalesje zadela, bila je le Plahtaču prav in po volji; kolikor več bilo je teh, toliko večjo oblast si je v Zalesji pridobival.

Lemovec je med tem časom bil omožil tri svoje hčere; vsaki dal in odštél je svojemu premoženju neprimerno veliko doto, kar je še dandanes po kmetih zelo slaba navada in tisti spodjedež, kateri brezštevilnih, popreje sicer premožnih in trdnih kmetij, v posledici na — boben spravi. Imel je izvrstnega in odličnega dijaka na visokih šolah, kateri ga je tudi uže stal do blizu štiri tisočake z vsem skupaj.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

75.

Kakao in čokolada.

(Dalje.)

Kakaovec (*Theobroma Cacao*) je drevo jako lepe oblike in vitke rasti. Kedar po volji zraste, tedaj ima višine 13 do 14 m. V kulturi ne pusté ga nikdar više kot 6 do 7 m, da mu silni vetrovi ne morejo toliko škodovati, pa tudi obirajo ga laglje, če je nizek. Skorja mu je debela, a les vrlo lahek in mehek. Lepa, temnozelena peresa so kedaj pa kedaj tako velika, da imajo 36 cm dolgosti. Mali, rudeči cvetovi zrastejo šopoma iz luba, po deblu in po vejah. Kakaovec cvete celo leto, kakor tudi peresa celo leto odpadajo in znovega rastejo. Največa večina cvetov ne obrodi plodu. Računajo, da še le 3000 cvetov daje eden plod. Plodovi kakaovi so slični kumaram. Dolgi so po 10 do 16 cm, in potrebujejo pet mesecev, da dozore. Kakaova zrna, od katerih se čokolada dela, leže v sladkastem sluzavem mesu. Zrna so zvrstena v mesu v petih vrstah, in v enem plodu jih je 30 do 70. Okusa so ponekoliko grenkega. Sladko meso, v katerem kakao leži, jedó Indijanci brez vsake priprave jako radi, in včasih delajo ž njega opojno vino, ki je prijetnega kiselkastega okusa.

Kakaovec najbolje uspeva v ulažnih kremenčastih dolovih, in jako mu ugaja, če se more skriti v senco visokega drevesa. Na bregove se nikdar ne spušča. Sam vzgoj kakaovca je zelo težaven. Vse leto potrebuje enake toplote, ki ne sme biti pod 24° C., in zelo mu škodujejo hudi vetrovi. Viharji so uže več potov na otokih. Hayti, Jamaika in Martinique vse nasade kakaovca uničili. Nagli lijavci utegnejo za časa glavne cvetnje vso trgateg izjaloviti. Pa tudi mnoge živali preže na-nj. Človek ga mora neprestano braniti opicam in pticam, kukcem in gosenicam. Kakaovec se razmnožuje s semenom in s sadikami. Med mlada drevesca nasade banan in družega drevja, da imajo kakaovci potrebne sence. Redko kedaj rodi kakaovec pred šestim letom, ter vztraja do tridesetega leta. Na leto daje eno drevo 1 $\frac{1}{2}$ suhega zrnja.

Prva trgateg je decembra in januarija, druga, a to glavna, junija in julija. Obrani plodovi se z noži raz-

režejo in potem zrnje z roko od mesa odloči. Zrnje potresa po pesku, da se posuši, potem je poberó, in kakao je gotov za trgovino. V Karakasu zakopljejo kakao za štiri do šest dni, da v zemlji povre, potem ga na solncu dobro posuše. Na ta način dobivajo najboljši kakao, ki v trgovino prihaja. Za evropsko trgovino se kakao nasuje v brode kot žito, a v evropskih lukah ga še le v vreče zmečejo. Samo najboljše vrste nasujejo koj doma v vreče.

Kakao potuje sedaj v tvornice, kjer ga čakajo velike spremembe. Najpreje dojde v velike posode, v katerih ga na ognju prže, da se more koža laglje odlupiti. Pri tem prženju se razvija v zrnju jako ugoden aroma, kakor pri kavi, in kakao zgubi grenki okus. V mlinu se potem sprženi kakao zdrobí, in odlupljene ljuske z veternjačo odpišejo. Ali te ljuske se ne zavržejo, temveč se prodajo kot kakaov čaj. Kedar je vse to storjeno, tedaj še le imajo najglavnejše delo ž njim.

(Konec prihodnjic.)

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

Minuli petek obravnaval se je primeroma kratek dnevni red peterih točk, toda zadnja točka „zdravstvena postava“ bila je predmet velike važnosti ter se je tudi razpravljala primeroma bolj obširno. — Po državnem zdravstvenem zakonu pripada en del skrbi za javno zdravstvo občinam, en del oskrbuje — do ne določene meje — država.

Naša dežela imela je do sedaj ustanovljenih 43 služeb za okrajne zdravnike, katere imajo deloma rano-celniki, deloma doktorji zdravstva. Na mesto teh imajo se vpeljati zgolj doktorji zdravstva, ker so se že popolnoma opustili zavodi, v katerih so se izučevali rano-celniki.

Število občinskih zdravnikov odločilo se je za sedaj na 36.

Za vsak sodnijski okraj namenjen je sedaj en občinski zdravnik, sedež odločuje mu deželno politično oblastvo, dogovorno z deželnim odborom, prav tako pooblastena sta tudi ta dva oblastva, število občinskih zdravnikov v okraju pomnožiti, ako se kaže potreba. Stvarne potrebšične in pa plače zdravnikov nosijo dotične občine, ako bi pa plače znašale več kot 2% naklade prizadetih občin, preide pa to breme na deželni zaklad, katerega zadevajo tudi pokojnine zdravnikov njihovih udov in sirot. — Gospodarstvo zdravstvenega okraja vodi posebni odbor, v katerem so župani dotičnih občin, ako pa štejejo te nad 1000 prebivalcev, pristopijo z župani vred, pa tudi občinski svetovalci.

Razprava o tej postavi vršila se je v zbornici primeroma v soglasji, edino, kar se je od nemške strani ugovarjalo, bil je nek zmeden predlog, da naj bi se deželni odbor pooblastil, samo v izrednih slučajih pripoznati pokojnine zdravnikom, se imajo v te službe prevzeti.

V včerajšnji XIV. seji rešil se je obširni dnevni red 15 točk, med katerimi tudi jako važne:

- a) o novih zgradbah v prisilni delavnici;
- b) o prizidavanji dveh izdelkov blaznice na Studencu;
- c) o premeščenju deželne bolnice iz mesta ven, ako se dobi v ta namen zadostne podpore;
- d) o povračilu škode, prizadete po lovu in po divjaščini;
- e) o prošnji za zgradbo mostu čez Savo pri Radečah;
- f) in o prošnji kmetijske družbe, da bi se premenil deželni zakon gledé plemennih bikov.

V včerajšnji seji predložil se je tudi načrt novega cestnega zakona in zakona o uvrstitvi cest tudi v novo vrsto deželnih cest. Ta predlog izročil se je upravnemu odboru, ki ga bode sprejel takoj v razpravo.

Razprave v tej seji postale so živahne samo pri razmeroma ne pomenljivih točkah lovskega poškodovanja. Tu pripetila se je prav neljuba praska med poročevalcem Hrenom, ki je predlagatelju premembe poslancu Krsniku podtikal sebične namene, na kar ga je pa ta zavrnil z ne menj ojstrim odgovorom.

Prihodnja seja z bogatim dnevnim redom je jutri četrtek dne 19. januarija. — Deželnozborsko delovanje bode prav težko dognati do ponedeljka 23. januarija.

Naši dopisi.

Dobrova 18. januarija. (*Požar.*) Včeraj ponoči ob pol 12. uri užgalo se je pri Marinku na Švici hiš. št. 2. Pogorelo mu je, kar je bilo pri poslopjih lesenega, vse, to je, krov na hiši, a pod in hlev pa do tal. Kako je ogenj nastal in kje ravno je goreti pričelo, se ne vé, ker, ko je bilo že v vseh podstrešjih vse v plamenu, so se prestrašeni ljudje iz spanja prebudili. Živino rešili so z največjo težavo izpod gorečih krovov. Ljudi bilo je hitro vse polno na mestu pogorišča, kateri so delali za žive in za mrtve, da so ogenj na goreča poslopja omejili. Vžgala bila se je tudi že na Florijanovi hiši (št. 6) slamnata streha, a hvala Bogu, neumorno delujoči gasilci so jo pogasili. Dobro je, da je še po vseh strehah sneg; ko bi tega ne bilo in bi se bila le še imenovana streha, kot se je, vnela, zapadla bila bi cela vas Švica vničevalnemu elementu. — Pogorelec ima dosta nad 1000 gold. škode; zgorela mu je tudi vsa krma. Zavarovan je bil pri „Slaviji“ za 600 gold. Bog nas varuj ognja in sv. Florijan! Dobrovec.

Iz Ljubljane. — Kozé v Ljubljani. Dolgo časa nahajala se je v izkazih ljubljanskih mrličev kot smrtna bolezen večini prostih ljudi neznana bolezen „Variola“. Ko so pa mrličji za to boleznijo postali nekoliko premnogobrojni, premenilo se je tudi njeno ime v „osepnice“ ali „koze“ in zdravniški uradi morali so proglasiti epidemičen značaj bolezni. Kaj bo s šolami, se danes še ne vé, pa ker je ravno med učenci že izkazanih več obolelih in tudi nekaj umrlih, ni verjetno, da bi se podučevanje nadaljevalo, ako se bode bolezen, kakor do sedaj, širila.